

MIGRANTS AND MIGRATION SECURITY

Abstract: The article classifies persons involved in migration processes and introduces working definitions for migrant categories. The terms “migration security“ and “migrant security“ are justified and considered as an element of national security.

Author information:

Stanimir Stanev

hon. Prof. PhD

in Department of Management of Security Systems
at Konstantin Preslavky - University of Shumen

✉ stan_stanev@yahoo.com

🌐 Bulgaria

Keywords:

Migration, migrants, refugees, security,
national security, migration security

Tsvetelina Metodieva

PhD student

in Department of Management of Security Systems
at Konstantin Preslavky - University of Shumen

✉ ts.metodieva@shu.bg

🌐 Bulgaria

Donika Dimanova

Assoc. Prof. PhD

in Department of Management of Security Systems
at Konstantin Preslavky - University of Shumen

✉ d.dimanova@shu.com

🌐 Bulgaria

Въведение

Днес светът е една миграционна планета. Миграцията е глобален феномен, който чрез прилагането на добре работещи механизми за управление на миграционните процеси, може да окаже положително влияние за развитието на икономиката на ЕС, като същевременно се прилагат механизми, регулиращи рисковете свързани със сигурността на територията на общото европейско пространство.

ООН подготвя глобален пакт за миграцията и за правата на бежанците в света [28]. Усилията на Съветът на Европа и други европейски организации също са насочени към търсене на решения на проблемите на имигрантите и бежанците, т.к. значителна част от миграционните потоци се насочват към държави с по-висок жизнен стандарт. През последните години Република България постепенно се трансформира от страна на емиграция и транзитна държава, към държава привличаща имиграция. Все повече чужденци избират България като място, в което да учат и да търсят професионална реализация. Освен това страната ни изпитва и тежестта на бежанската криза, предизвикана от конфликта в Сирия. Тя прие не малък (за страната) смесен миграционен поток, включващ в голямата си част търсещи международна закрила лица и нередовни мигранти. Това налага България да бъде по-добре подготвена в следващите години за посрещане на

значителни миграционни потоци [21]. Полезни в това отношение могат да бъдат множеството научни изследвания в областта на миграцията, които да служат за повишаване на експертното знание и вземането на научнообосновани решения при управление на миграционните процеси, които са източник на заплахи за сигурността на страната, регионите и стопанските субекти и могат да предизвикат кризисни ситуации [13].

Анализът на нормативните документи и научните публикации у нас свързани с управление на миграционните процеси разкрива липсата на понятието „миграционна сигурност“ и разкриването на неговата същност и съдържание. Обзорът на гледните точки на учени и практики, публикувани в чуждестранния печат, показва отсъствието на единен подход към разглеждането на това понятие, неговата трактовка и съдържание [35].

В тази връзка, целта на настоящата статия е да се обоснове понятието „миграционна сигурност“ и да се покаже връзката му с националната и регионалната сигурност.

За да се определи конкретното влияние на миграционните процеси върху сигурността на регионите и на бизнес организациите, първо е необходимо да се прецени коя категория мигранти трябва да се има предвид в тези процеси. Без да се пренебрегва сложността и динамиката на миграционните процеси и значението на различните трактовки на тези процеси у нас, за нуждите на настоящото и бъдещите изследвания на авторите, в изложението ще бъде разгледана имиграцията „на входа“ на страната ни с достатъчно обосновани за целите на практиката определения и ограничения.

1. Миграция и мигранти

Миграцията е съвкупност на различни по своята същност териториални премествания на населението, които водят до промяна на местожителството [13].

Според авторите това определение, за разлика от приетите в редица нормативни документи и публикации определения, включва и явлението вътрешна миграция, което също влияе на сигурността на регионите и организациите в тях. То най-съществено се доближава до терминологията използвана в приетата от Националния статистически институт „Методология за изследване на миграцията“, според която „... миграция означава промяна на обичайното местоживее на лицето“ [17]. При изследване на миграцията се наблюдава съвкупността на лицата, променили обичайното си местоживее (настоящ адрес). „Имиграция“ означава действието, чрез което дадено лице установява своето обичайно местоживее в България за период, който е, или се очаква да бъде най-малко дванадесет месеца, като преди това лицето е пребивавало обичайно в друга държава. „Емиграция“ означава действието, чрез което лице, което преди е пребивавало обичайно на територията на България, преустанови обичайното си пребиваване в България за период, който е, или се очаква да бъде най-малко дванайсет месеца.

Според авторите, миграцията може да се класифицира на следните видове:

- по пространствен принцип – вътрешна за страната, външна или транзитна;
- по причини – доброволна или принудителна;
- по вид на процеса – временна (обратима), безвъзвратна (необратима) или циркулярна;
- по корелация към правната рамка – законна или незаконна.

„Вътрешна миграция“ е миграция в рамките на страната, преместване от един регион в друг. За много от регионите в България тя води до дисбаланс в икономическото им развитие и до демографски проблеми. У нас тя се разглежда като доброволна, макар, че при форс мажорни обстоятелства тя може да бъде принудителна (преселване на части от населението от зони с икономическо или бедствие от техногенен характер). Разглеждането на този вид миграция излиза извън рамките на това изследване.

„Външна миграция“ е преселване на население в други държави. Тя също може да бъде доброволна или принудителна, обратима или необратима.

Причините за миграция могат да бъдат най-различни, като все по-голяма роля през последните години оказва икономиката (икономически причини).

За „доброволна миграция“ се счита тази, при която доброволно се преместват групи хора. Тези групи от хора доброволно напускат територията на държавата, в която имат постоянно местожителство и се заселват на територията на друга държава. Обикновено това са икономическите (трудова) мигранти.

За „принудителна миграция“ се счита тази миграция, при която се преместват групи от хора, които търсят закрила (да запазят здравето и живота си).

Понятието „циркулярна миграция“ се дефинира от ЕК като „... форма на миграция, която включва легална мобилност (отиване и връщане) между две страни“. Временната миграция, според възприетата от дефиницията ЕММ предполага специфична цел или мотивация на завръщане в страната на произход или продължаване на мобилността по други миграционни пътища [11].

Световно известният италиански писател Умберто Еко има интересно виждане за миграцията. Той споделя, че трябва да се направи разграничение между понятията „имиграция“ и „миграция“ в такъв смисъл, че имиграцията може да бъде контролирана политически, ограничавана, насърчавана, планирана или приета. Случаят с миграцията не е такъв. Колкото и насилствена или мирна да е, тя е природно явление: случва се и никой не може да го контролира [41].

Имиграция има, когато имигрантите (приети в съответствие с политически решения) приемат повечето от обичаите на страната, в която са имигрирали, докато миграцията се случва, когато мигрантите, които никой не може спре на границите радикално трансформират културата на територията към която са мигрирали. Докато има имиграция, народите могат да се надяват да предотвратят увеличаването на имигрантите в гето така, че те да не се смесват с местните жители. При възникването на миграцията няма гета, а смесените бракове са неконтролируеми. Това, което Европа все още се опитва да види като имиграция, е вместо това миграция. Третият свят чука на вратите ни и ще дойде дори и да не сме съгласни.

На световно ниво все още липсва възприета единна дефиниция за незаконната (нелегалната, нередовната) миграция. Най-общо тя се възприема като преминаване на хора от територията на една държава в територията на друга държава, без необходимите за целта документи, не през установените за целта места и без имигрантът да отговаря на определени условия. Трябва да се отбележи, че в редица документи на ООН и ЕС вече се използва термина „незаконна миграция“ вместо предишния „нелегална миграция“. Термините „незаконна“, „нелегална“, „нередовна“ и „недокументирана“ миграция обозначават едно и също явление и могат да се използват като синоними. Въпреки използването на споменатите термини като еквивалентни, трябва да се отбележи, че според някои публикации прякото използване на термина „нелегален“ предполага съзнателно криминално нарушаване на определени закони и нормативни документи или конспирация. Затова авторите предпочитат използването на термина „незаконен“, който има по-широк смисъл, тъй като повечето от нередовните мигранти не са криминално проявени лица [39].

Нередовната миграция има свойствата на останалите видове миграция - тя може да бъде транзитна или с цел установяване; може да бъде емиграция или имиграция; може да бъде свободна или регулирана дотолкова, доколкото е реализирана самостоятелно или с посредничеството на каналджии, които да играят ролята на регулиращо, координиращо и

насочващо звено; може да бъде насилствена или доброволна. Последното разграничение, в контекста на бежанско-имиграционните кризи от 2013 и 2015 г., се оказва най-трудно.

Най-съществената характеристика на нелегалната имиграция е способността ѝ да мимикрира в бежанство, а влиянието ѝ се разпростира върху всички сфери от обществения живот и функционирането на държавата [2].

Европейският съюз все още няма ясни механизми за различаване на бежанци и нелегални имигранти на граница. Механизмите за вход би следвало да са същите, както тези на територията на страната, но при изведени критерии за разграничение между двата типа имигранти на първичен етап (например сигурна страна на произход, което да доведе до директно връщане) и създадени временни условия за обработване на молби за закрила.

По-голямата част от навлезлите в ЕС имигранти са направили това незаконно, т.е. не през установените за това ГКПП. В същността си те са икономически имигранти, които се представят за бежанци. Разпознаването на двата вида имигранти е от съществена важност. Често пъти единствен индикатор за девиации в първоначално заявената причина за миграционен преход е изборът на дестинация. Търсещите закрила не правят това в първата сигурна страна, както е съгласно разпоредбите на Женевската конвенция за бежанците от 1951 г. (чл. 31, т. 1), а се придвижват с риск за живота си до икономически развитите европейски държави, където често пъти живеят техни роднини [5].

Много бежанци и мигранти попадат незаконно в страните от ЕС по морски или по друг път, чрез услугите на контрабандисти.

В Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ) е формулирано понятието „незаконно пребиваващ чужденец“ като: „... гражданин на трета държава, който се намира на територията на Република България и не отговаря или е престанал да отговаря на условията за престой и пребиваване“. Този закон определя и понятието „незаконно наемане на работа на чужденец“, като: „... наемането на работа на незаконно пребиваващ чужденец на територията на Република България, както и наемането или приемането на чужденец без съответното разрешение или регистрация от Агенцията по заетостта“ [26].

Пикът на задържаните за незаконно преминаване на държавната граница е през есента на 2013 г., когато само за три месеца (м. септември – 2368 лица, м. октомври – 3694 лица и м. ноември – 1704 лица) са задържани 7766 граждани от трети страни (ГТС). През втората половина на лятото на 2015 г. започва рязко увеличаване на задържаните на вход незаконни мигранти, като през м. септември те достигат до 1742 души [40]. През 2018 г. от страната ни са върнати общо 885 незаконно пребиваващи ГТС [22].

Миграционният поток представлява съвкупност от преместване на част от населението по едно и също време от една географска територия на друга.

Миграционният натиск изразява въздействието на миграционните потоци върху държавната граница на транзитната или приемащата държава чрез търсенето на възможност за нейното преминаване. Мигрантите упражняващи миграционния натиск са част от потенциалната миграция на страните на произход, на която не е позволено да се реализира вследствие на ограниченията, въведени от транзитната или приемащата държава. Броят на мигрантите упражняващи миграционния натиск показва степента на развитие на миграционния процес и неговия потенциал, ако не бъде овладян [28].

Миграционната криза може да се определи като масово, неконтролируемо преминаване на компактни групи от хора, от територията на една държава на територията на друга, с цел временно или постоянно установяване, при което приемащата държава няма финансов потенциал и административен капацитет да осигури на тези лица подслон, прехрана, здравно обслужване и условия за интеграция. Риск за възникване на кризисна ситуация се приема, когато

в рамките на 24 часа повече от 500 чужденци, търсещи временна закрила са преминали държавната граница [13].

Преместването (релокирането, прехвърлянето) е прехвърляне на лица, които не са граждани на трети страни или лица без гражданство, които се нуждаят или вече се ползват от форма на международна закрила в една държава-членка на ЕС, към друга държава-членка на ЕС, в която биха получили подобна закрила. През 2015 г. държавите членки на ЕС се договориха да вземат 120 000 бежанци от Гърция и Италия и да ги преместят в други страни от ЕС. Изчислените квоти отчитат икономическото развитие, нивото на безработица, населението, както и начина, по който дадена държава вече е интегрирала бежанци. България е заявила желание да приеме 860 души от Гърция и 160 от Италия, като до момента ефективно е приела 50 човека от Гърция. Схемата за релокиране приключи на 25 септември 2017 г. [41].

Известно е, че мигрантските процеси включват придвижването на различни групи от хора. В редица документи на Международната организация по Миграция, ЕС, ЕК и националните нормативни актове се дават определения за тези групи [38]. Това правят и много автори, изследващи в своите публикации миграционните процеси. В тях терминът „мигрант“ в най-общ смисъл означава лице, което мигрира без значение по каква причина. Международната организация по миграция на ООН (ИОМ) също дава подобно по смисъл определение.

Субектът на миграцията е мигрантът. Могат да бъдат определени следните категории мигранти: имигранти, бежанци, лица без гражданство (апатриди), лица с двойно гражданство (бипатриди).

Освен термините „миграция“ и „мигрант“ често се употребяват и други термини: „емиграция“ и „емигрант“ или „имиграция“ и „имигрант“. Те определят един и същ процес от две различни страни, в зависимост от чия страна се разглежда явлението: от гледна точка на държавата от която или в която се извършва преместването на хора [13].

Според авторите, определението „мигрант“ трябва да се използва в по-широк смисъл в научни и други публикации, като обобщаващ термин за всяко лице участващо в миграционен процес. Едновременно с това трябва да се има в предвид, че в редица публикации и документи мигрантът се определя като лице, което доброволно, по различни причини, най-вече икономически, сменя своето местожителство. В изданията на Българския съвет за бежанци и мигранти (БСБМ) и фондация „Европейски институт“, терминът „мигрант“ е „... лице, което се преселва доброволно от една държава в друга, за да намери работа или по-добри условия на живот“. В редица научни публикации у нас се прави разлика между понятията „мигрант“ и „бежанец“. Докато мигрантите се преместват от един район в друг или от една държава в друга доброволно, по различни причини (главно икономически), бежанците са принудени да се преместват в друг район или държава главно по причина на социални, респективно военни конфликти [5].

Макар, че терминът „икономически (трудова) мигрант“ да не съществува в правния мир, той се използва за строго специфична група от лица, които напускат дадена страна, за да живеят и работят в друга. Незаконен икономически мигрант е лице, което незаконно влезе в друга държава с цел търсене на работа или е пристигнал в нея законно, с последваща незаконна трудова дейност.

Под понятието „имигрант“ може да се разбира чуждестранен гражданин, който живее повече от една година на територията на друга държава, различна от неговата първоначална. Синонима на този термин е „външен мигрант“, за разлика от „вътрешен мигрант“ (гражданин на същата държава, преместващ се от един регион към друг). Практиката на използването на тези думи в масовите издания и в обикновения език, позволява да се използват термините „мигрант“ и „имигрант“, като взаимозаменяеми, ако става дума само за „външни мигранти“ [33].

Гражданин на трета страна (ГТС) е гражданин на държава, която не е членка на Европейския съюз, Европейското икономическо пространство и Швейцария.

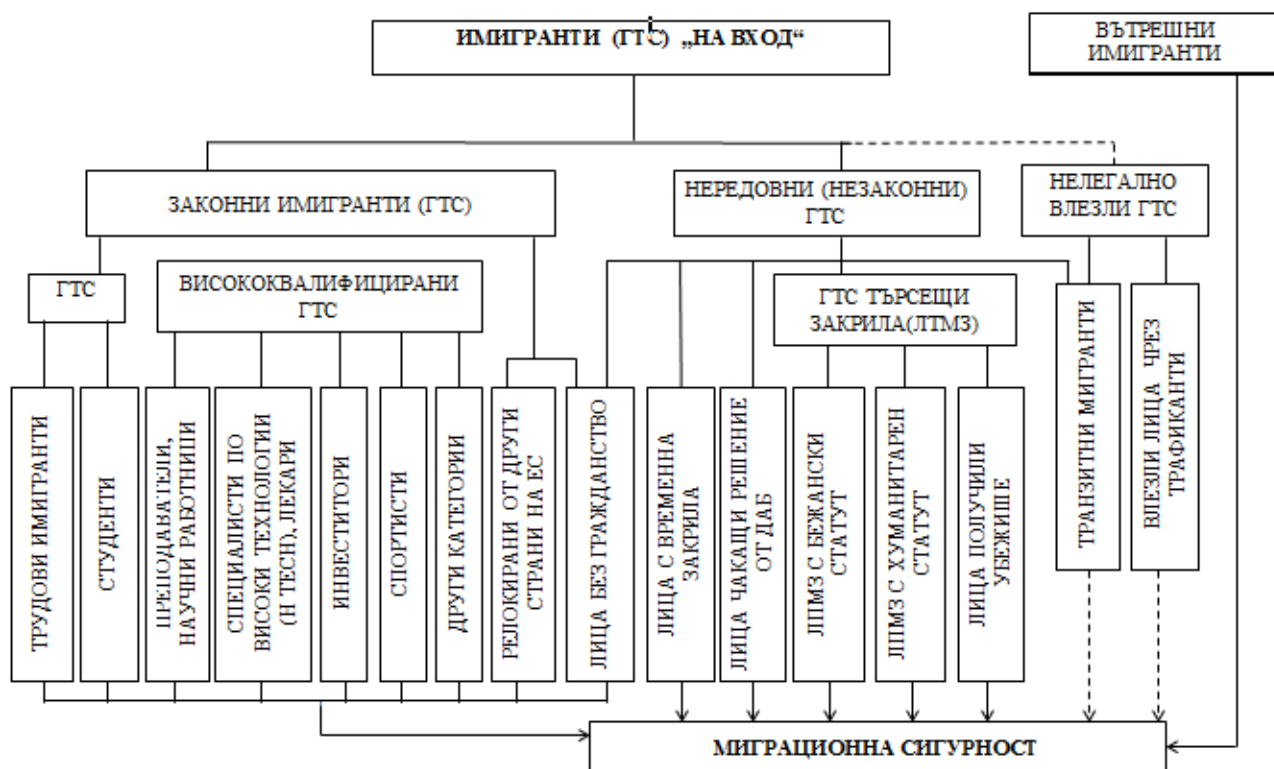
В законови и подзаконови нормативни актове на страната ни не е формулиран термина „мигрант“. В статистиката на МВР относно миграционната обстановка в Република България се използва термина „граждани от трети страни“ (ГТС). През периода януари-декември 2019 г. са задържани общо 2184 граждани на трети страни. От тях на вход на държавната граница – 489 лица, на изход без регистрация – 494 лица и установени в незаконен престой във вътрешността на страната – 1201 лица [15]. От всички задържани лица на вход/изход на държавната граница (с и без AFIS - Automated Fingerprint Identification System) и установени в незаконен престой във вътрешността на страната през декември 2019 г. преобладават гражданите на Сирия. Освен това в МВР се води статистика по ключови показатели за месеци-общ брой задържани за месеца, общ брой получили бежански и хуманитарен статут, общ брой самоволно напуснали центрове на ДАБ-МС и общ брой изведени лица от страната. За сравнение, през периода 01.01.2014-31.12.2014 г. при опит да преминат на територията на Р България на вход на държавната граница са задържани общо 6499 граждани на трети страни, което е с 44% по-малко в сравнение със същия период на 2013 г. През периода 01.01.2015-31.12.2015 г. на вход са задържани общо 10 900 граждани на трети страни, което е с 68% повече в сравнение с предходната 2014 г. През периода 01.01.2016-31.12.2016 г. на вход на държавната граница са задържани общо 4600 лица. Отчита се спад от 58% спрямо същия период на 2015 г.: 29% спрямо 2014 г. и 60% в сравнение с 2013 г. [14]. През 2019 г. са осъществени трансфери към Република България на 73 лица (ГТС), във връзка с прилагането на регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и Съвета на ЕС (регламент Дъблин 2).

За „бежанец“ се счита лице, което напуска принудително, недоброволно обичайното си местоживееие, под влияние на различни причини. Терминът „бежанец“ е формулиран в Директива 2011/95/ЕС на Съвета на Европейския съюз като „... гражданин на трета държава, който поради основателни опасения от преследване (заради раса, религия, националност, политически убеждения и др.) се намира извън държавата, чийто гражданин е и който не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази държава, или лице без гражданство, което като се намира по горепосочените причини извън държавата на предишното си обичайно пребиваване не може или поради такива опасения не желае да се завърне с нея“ [7].

България е една от първите страни в Централна и Източна Европа, която прие програма за интеграция на бежанците още през 2005 г. Законът за убежището и бежанците урежда три вида закрила, както и правата и задълженията на чужденци, които са напуснали държавата си по произход поради основателни опасения от преследване и не желаят или не могат да се завърнат в нея [19].

Лице търсещо закрила (ЛТЗ) е човек, който поради ситуацията в държавата си на произход е принуден или се е наложило превантивно да я напусне, защото е налице опасност за неговия или на близките му живот, или опасност от нарушаване на основните човешки права, което може да бъде породено от война, въоръжени граждански конфликти или природни бедствия. Данните за броя на лицата, търсещи убежище в нашата страна е изключително важен ориентир за формиране на обективна представа за състоянието и тенденциите на бежанските процеси. Броят на бежанците в България е сравнително малък на фона на общия брой бежанци в държавите-членки на Европейския съюз.

Лице, на което е предоставена международна закрила (ЛПМЛ) означава гражданин на трета държава или лице без гражданство на което е предоставено правото на международна закрила съгласно член 2, буква „а“ от Директива 2011/95/ЕС.

Фиг.1 Класификацията на видовете мигранти

Данните на Държавната агенция за бежанците (ДАБ) показват тенденцията за съществено намаляване на броя на лицата търсещи закрила в нашата страна през последните години. През 2019 г. настанените търсещи международна закрила лица в териториалните поделения на ДАБ при МС са средно около 8% от общия капацитет за настаняване. През цялата 2019 г. броят на настанените граждани на трети страни варира между 329 и 490 лица [8].

На фигура 1 е показана класификацията на видовете мигранти, които при престоя си у нас могат да окажат влияние на сигурността на регионите и общините. На фигурата са използвани следните съкращения: ГТС – граждани на трети страни; ЛТМЗ – лица, търсещи международна защита; ЛПМЗ – лица, получили международна защита.

2. Национална и мигрантска сигурност

„Сигурността“ е категория с фундаментално значение в сферата на живота и в частност в политиката. Тя е многоизмерна и има различни нива, аспекти, обекти и субекти, поради което често се изпълва с най-разнообразно съдържание. Като родово понятие, сигурността се разбира като невъзможност да се нанесе вреда, като защита на всеки човек и обкръжаващата го среда от извънредна опасност. Най-общо „сигурност“ в политически план означава „защитеност“, „състояние на безопасност“ и „състояние на гарантирана надеждност“ за развитието на хората, обществото и държавата [4].

Всички изследователи на проблемите за сигурността изтъкват, че за нея няма единна дефиниция [3]. Понятието е разглеждано и обсъждано в много научни трудове у нас от различна гледна точка и в тях е трудно да се намери единно определение[9],[10],[29]. В социологията, юриспруденцията, политологията и психологията определенията за сигурност корелират в равнината на защита на важните необходими нужди на обществото и човека. Само социологията и политологията разглеждат сигурността от гледна точка на развитието на системата, тоест в динамика [31].

Системата представлява множество от елементи, които се намират в отношения и връзки помежду си и образуват определена цялост. Системата работи в определена среда с определена цел [3].

Според авторите, понятието „сигурност“ трябва да се разглежда във връзка с понятието „система“ като интегрирана общност от взаимосвързани елементи. От такава гледна точка сигурността се определя като динамично състояние на защитеност на система, при което е гарантирано нейното съществуване и са защитени надеждно жизненоважните ѝ интереси.

Формулирано по този начин, определението кореспондира и с определението за военна сигурност дадено в съюзната доктрина на НАТО за разузнаване, контраразузнаване и сигурност: „Сигурността е постигането на такова състояние, при което обозначената информация, материал, личен състав, действия и съоръжения са защитени от шпионаж, саботаж, подривна дейност и тероризъм, както и от загуба или нерегламентиран достъп и разкриване“ [27].

Съществуват различни класификации на видовете сигурност [24]. Според различни критерии, сигурността се поределя политическа, военна, икономическа, финансова, социална, демографска, информационна, етническа, религиозна, екологична, персонална и др. [22]. Понятието „Национална сигурност“ се появява най-напред в американската политология в първите следвоенни години. В световната литература има повече от 200 определения за национална сигурност от различни гледни точки. Най-обобщено, под национална сигурност се разбира динамично състояние, при което за държавата и обществото не съществува пряка опасност от въоръжено нападение, политически натиск или икономическа принуда, така че те могат свободно да осъществяват своето развитие [3].

Според официално приетата у нас през 1998 г. Концепция за национална сигурност, „Национална сигурност има, когато са защитени основните права и свободи на българските граждани, държавните граници, териториалната цялост и независимостта на страната, когато не съществува опасност от въоръжено нападение, насилствена промяна на конституционния ред, политически диктат или икономическа принуда за държавата и е гарантирано демократичното функциониране на държавните и гражданските институции, в резултат на което обществото и нацията запазват и увеличават своето благосъстояние и се развиват“ [12].

Редица наши автори дават различни определения за националната сигурност. Формулирането на определение за „национална сигурност“ намери развитие в нормативната уредба чрез Закона за защита на класифицираната информация (2002 г.) и Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ (2007 г.).

През ноември 2015 г. влязоха в сила Закон за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност, Закон за Държавна агенция „Разузнаване“, Закон за НСО, Закон за военното разузнаване. С това завърши формирането на правната рамка за системата за национална сигурност. Възприета е единна дефиниция на понятието за национална сигурност.

Според авторите е целесъобразно в настоящата статия да се използва определението за национална сигурност, дадено в чл. 2 на Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност в Република България, а именно: „Национална сигурност е динамично състояние на обществото и държавата, при което са защитени териториалната цялост, суверенитетът и конституционно установеният ред на страната, когато са гарантирани демократичното функциониране на институциите и основните права и свободи на гражданите в резултат на което нацията запазва и увеличава своето благосъстояние и се развива, както и когато страната успешно защитава националните си интереси и реализира националните си приоритети“.

Актуализираната стратегия за национална сигурност на Република България използва всеобхватен подход към сигурността и определя националните интереси, както и инструментите

и политиките за тяхното реализиране и защита в условията на динамично променящата се среда на сигурност на новите рискове и заплахи [1].

В стратегиите за национална сигурност на РБ са определени следните секторни политики за сигурност: за финансова и икономическа сигурност, за социална сигурност, за енергийна сигурност, за сигурност в отношенията човек – природа, за правосъдие и вътрешен ред, външна политика за сигурност, отбранителна политика, сигурност в сектор „Транспорт“, за киберсигурност, управление при кризи. Следователно, може да се посочат следните компоненти на националната сигурност: военна, международна, вътрешна, финансово-икономическа, социална, персонална, духовно-нравствена, информационна, екологична, транспортна, вътрешен ред, правна, продоволствена, етническа, демографска и регионална.

В съвременния европейски контекст, регионът е територия, разполагаща със съответен административен статут и заемаща промеждутъчна позиция между централното и местното правителство. В тази връзка, на базата на определението за национална сигурност, под регионална сигурност може да се разбира състоянието на защитеност на конкретния административен регион.

Икономическата сигурност на региона може да се разглежда като такова състояние на социално-икономическите отношения в регионалната икономическа система, при която тя ефективно противостои на външни и вътрешни заплахи [36].

Процесите, които протичат в областта на миграцията, оказват значително влияние върху състоянието на националната сигурност на държавата. При липса на ефективна миграционна политика, мигрантите, особено незаконните, се превръщат в почва за организирана престъпност, наркотрафик и тероризъм. Тази среда допринася за растежа и възпроизвеждането на заплахи за държавата и гражданското общество.

Според авторите, в светлината на съвременните миграционни процеси и стратегията за национална сигурност, към групата от съставляващи я компоненти трябва да се добави и миграционната сигурност, тъй като в съвременния свят проблемите на миграцията придобиват глобален характер и се разглеждат като пряка заплаха за националната сигурност на държавата [30].

Като част от значителни за страната ни, могат да се формулират следните заплахи от миграция:

- Намалване на научния и технически потенциал поради емиграцията на висококвалифицирани специалисти и някои от техните вътрешни движения (например: оттегляне към други области на дейност), и спад на производството в определени сектори на икономиката. Доколкото външната миграция е придружена от износ и трансфер на капитали в чужбина, това може да застраши външноикономическото и финансово състояние на страната;

- Вътрешната миграция може да причини сериозни щети на регионалните пазари, икономическия и трудовия потенциал, създаден по-рано в определен регион;

- Прекомерната концентрация на мигранти в рамките на определена територия може да преизвика бързо и рязко изостряне на проблема с безработицата в регионалния пазар на труда, етническо напрежение и нарастване на криминалната престъпност. По същата причина достъпът до жилища и социални услуги може да бъде стеснен на регионално ниво, което ще доведе първо, до допълнителна социална диференциация на населението и второ, до заплахата от маргинализация на новата му част и още по-лошо влошаване на положението на групите изтласкани в кулоарите на социалния живот;

- При икономическа криза голяма част от мигрантите няма да могат да намерят работа или такава извън специалността си (реалната заплаха от загуба или нерационално използване на квалификационния потенциал на мигрантите), което намалява мотивацията им за работа;

- Ако труда на определени категории мигранти се използва в сивата икономика и нелегалните мигранти от чужбина са пряко замесени в незаконни дейности, съществува заплаха от криминализация на икономика на страната под влияние на миграцията.

От всичко казано до тук може да се направи извода, че връзката на миграцията със сигурността е двустранна. Проблемът „миграция и сигурност“ в аналитично отношение се разделя на два „подпроблема“-сигурността на общностите, обществата и държавите, засегнати от миграционните процеси и личната сигурност на мигрантите [18].

В рускоезичните научни трудове по миграционните проблеми и за двата аспекта на тази сигурност се използва термина „миграционна сигурност“ [34]. За сигурността на мигрантите в английските трудове се използва термина „социална сигурност“ [37]. В научните трудове и в нормативните документи у нас относно миграционните процеси не се използва термина „миграционна сигурност“.

Поради това, могат да бъдат въведени две авторски определения: „миграционна сигурност“ и „мигрантска сигурност“. Тяхното използване би улеснило анализа на проблемите в областта на миграционните процеси.

По аналогия с националната сигурност, миграционната сигурност може да се смята за компонент на сигурността на регионите и бизнес организациите (корпорациите).

Миграционната сигурност е динамично състояние на защитеност на интересите на личността и страната (региона, бизнес организациите) от заплахите, породени от миграционните процеси и влияещи неблагоприятно върху тяхното развитие и просперитет.

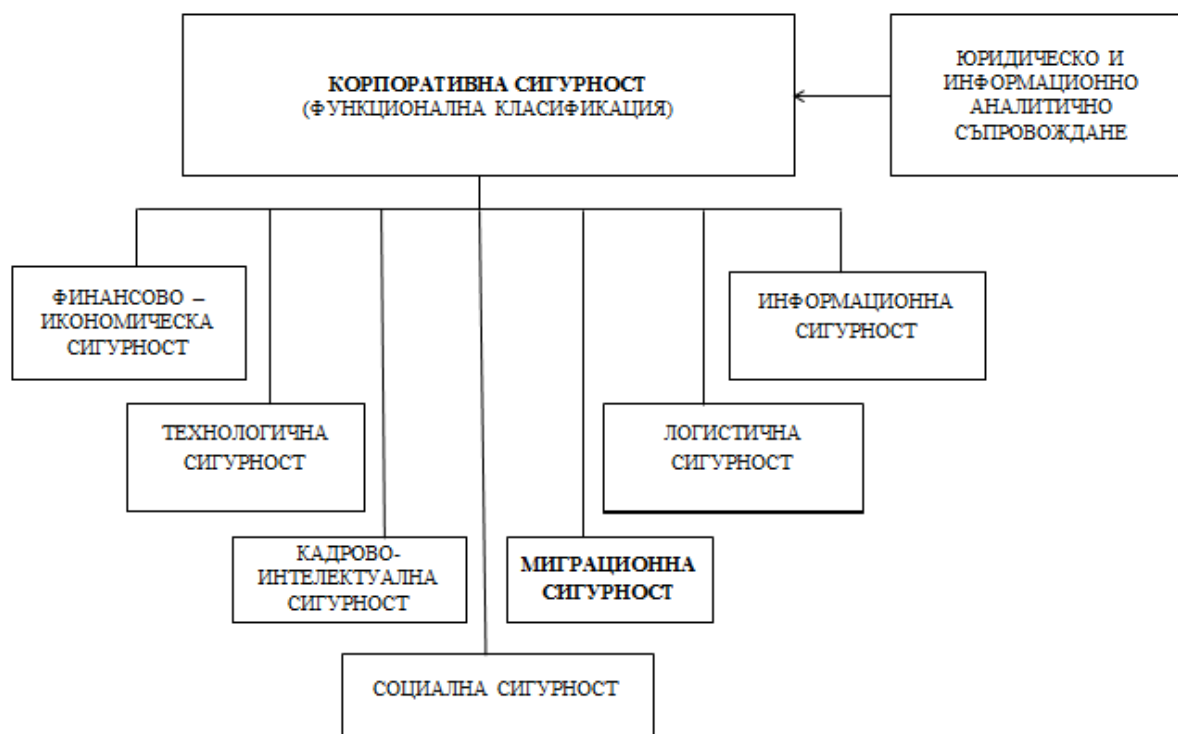
Миграционната сигурност се постига чрез цялостна система за защитата на хората, обществото и държавата от заплахи в областта на миграционната политика [32].

Аспекти на миграционната сигурност:

- Миграционната сигурност може да бъде представена като принципи на организацията на правната дейност за осигуряване на ефективна миграционна политика;
- Миграционната сигурност осигурява правна защита на интересите на хората, обществото и държавата, които могат да бъдат изложени на заплахи в резултат на миграционните процеси;
- Миграционната сигурност засяга защитата на правата на човека на чуждестранни граждани и лица без гражданство, а така също и на български граждани, напускащи страната.

Корпоративната сигурност е най-големия резерв за укрепване на системата за национална и регионална сигурност.

Според авторите е целесъобразно да се разглежда корпоративната сигурност в контекста на сигурността на организацията. Според тях, не трябва да се прави разграничение между „фирмена“ и „корпоративна“ сигурност, въпреки че подобен подход се открива в някои източници, където под „корпоративна сигурност“ се разбира сигурността на голямото предприятие, на голямата стопанска организация. За авторите сигурността и на малките и на големите предприятия (като организации) е въпрос на корпоративната сигурност [22]. Корпоративната сигурност е динамично състояние на защитеност на жизнено важните компоненти срещу вредни за корпорацията интереси, което гарантира, със зададена вероятност нейната цялост и функциониране [16]. На фигура 2 е показана класификацията на компонентите на корпоративната сигурност по функционален признак, и миграционната сигурност като нов неин компонент.

Фиг.2. Класификацията на компонентите на корпоративната сигурност по функционален признак

Мигрантската сигурност може да се определи като състояние на защитеност на бежанеца/мигранта от различни заплахи и опасности при помоща на миграционната политика. Основни компоненти са неговата физическа и социална сигурност.

Социалната сигурност предполага защитеност на жизнено важните интереси на мигрантите чрез система от обществени правила и инструменти, гарантиращи достойното съществуване на всеки индивид намиращ се в състояние, различно от обичайното жизнено положение [25].

Законите и нормативните документи на национално ниво са добра основа за осъществяване на ефективна миграционна политика на страната. С организирането през 2019 г. на Национален съвет по миграция, граници, убежище и интеграция към МВР е преодолян недостатък за липса на координация между институциите в страната, отговорни за управление на миграционните процеси и интеграцията на чужденците, получили защита [20].

Заклучение

Миграцията, особено нелегалната имиграция генерира множество рискове пред сигурността на държавата, регионите и бизнес организациите, чието редуциране до управляеми нива налага изработването на ефективни механизми за прогнозиране и контрол. Успешната интеграцията в българското общество на граждани от трети страни е единственото трайно решение за повишаване на миграционната сигурност на регионите и бизнес организациите като елемент на националната сигурност. Важен принцип в процеса на интеграцията, е насочването на лицата към региони и населени места в които има доказана потребност и/или проявен интерес от местната власт. В това отношение е важна и ролята на местните клонове на НПО, БЧК, КНСБ, ръководствата на бизнес организациите и фирмените служби за сигурност, за нейното подобряване. Понастоящем в областните и общинските администрации и бизнес организациите в Североизточна България липсват конкретни програми с дейности и инструменти за

интегриране на чужденци от трети страни, обяснявайки това с липсата на миграционен натиск. Наложително е разработване на такива програми и инструменти, което несъмнено ще повиши миграционната сигурност на регионите и бизнес организациите.

Използването на авторските определения за миграционна и мигрантска сигурност ще улесни бъдещи изследвания в областта на влиянието на миграционните процеси върху сигурността на регионите и бизнес организациите и процесите на адаптация и интеграция в общините на Република България на лицата, получили закрила и убежище у нас. Прилагането на проактивният подход при разработване на мерки и инструменти за управление на миграционните процеси и за интегриране на гражданите от трети страни ще позволи по-бързото решаване на проблемите от евентуални миграционни кризи.

References:

1. Aktualizirana strategija za natsionalna sigurnost na Republika Balgaria, obn. DV, br. 26/23.03.2018.
2. Atipova, A. Proaktiven podxod za upravljenie na riskove ot imigratsionna kriza, Avtoreferat na disertatsia, VA „G.S.Rakovski“, Sofia, 2018.
3. Bahtcevanov, G. Sistema za natsionalna sigurnost, V: Natsionalna i mejdunarodna sigurnost, str. 346-359.
4. Beciarova, N. Regionalizam. Regionalna sigurnost, str. 156-166. V: Natsionalna i mejdunarodna sigurnost. Sbornic, Voenno izdatelstvo, Sofia, 2005, ISBN 954-509-306-4.
5. Borisov, O. Migranti i bejantsi, Nova zvezda, Sofia, 2018.
6. Georgiev, S. Riskove za natsionalna sigurnost na Republika Balgaria, proiztichasti ot nelegalnata imigratsia. Avtoreferat na disertatsia. UNIBIT, Sofia, 2019.
7. Direktiva 2011/95/EC, chl. 2
8. Doklad na DAB - MS za 2019 g. <http://www.aref.government.bg/sites/default/files/uploads/docs2020-03/%D0%94%20%D0%9E%20%D0%9A%20%D0%9B%20%D0%90%20%D0%94%20%D0%94%D0%90%D0%91%20-%20%D0%9C%D0%A1%20%202019.pdf>
9. Iovchev, C. Informacionen menidjmant. Softtreid, Sofia. 2011. ISBN 978-954-334-125-2.
10. Ionchev, D. Ravnista na sigurnost. Nov balgarski universitet, Sofia. 2008.
11. Krasteva, A. Otova, I., Staikova, E. Vremenna i cirkuliarna migracia v Balgaria: danni, politiki, perspektivi. 2004 – 2009.
12. Kopecia za nacionalnata sigurnost na Republika Balgaria, "Darjaven vestnik", broi 46/22.04.1998.
13. Marinov, V. Upravljenie na migracionni krizi. Avtoreferat na disertacia. UNIBIT, Sofia, 2014.
14. MVR. Direkcija „Analiz i politiki“. Situacionna kartina na migracionnata obstanovka za perioda 2013-2016 https://www.mvr.bg/docs/default-source/planiraneotchetnost/3bdf35b5-sk_20132016-pdf.pdf.
15. MVR. Mesechna informacia otnostno migracionnata obstanovka v Republika Balgaria za dekemvri 2019. https://www.mvr.bg/docs/default-source/planiraneotchetnost/spravka_december_2019_internet.pdf?sfvrsn.
16. Metodologia za izsledvane na migraciata, NSI. https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/metadata/Pop_5_Metodology_migration.pdf.
17. Nazarov, M. Migracionnaia bezopastnost: poniatie, sustnost i princip. Vestnik Moskovskogo niversiteta MVD Rossii №8/2016, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=28938498>.

<http://www.refugee-integration.bg/>
Релокирани от други държави в ЕС.

41. <http://www.refugee-integration.bg/>

Релокирани от други държави в ЕС.

Релокирани от други държави в ЕС.